
Ulla Arnell Gustafsson

Koncentration av arbetslöshet i familj och vänskrets

En studie av ungdomars sociala nätverk i Sverige

Att arbetslöshet är koncentrerad till vissa familjer och vänskretsar har konstaterats i studier i bl a Nederländerna och Storbritannien, länder som sedan länge haft hög arbetslöshet. Hur är situationen i Sverige, som först under det senaste decenniet drabbats av en arbetslöshet i nivå med den i övriga Europa? Forskningsområdet är – bl a på grund av detta – relativt nytt i Sverige. I artikeln studeras 5 600 ungdomars sociala nätverk, där jämförelser görs mellan ungdomar som varit respektive inte varit arbetslösa. I vad mån har dessa två grupper arbetslösa föräldrar, syskon och vänner? Kontroller görs för bakgrundsförhållandena utbildning, kön, födelseland, föräldrarnas socio-ekonomiska situation samt arbetslöshetsnivå i boendekommunen.

Under 1990-talet har det skett en kvalitativ förändring på den svenska arbetsmarknaden. Arbetslösheten som i ett internationellt perspektiv länge varit låg, har stigit – och förblivit – på mycket hög nivå. Speciellt utsatta har ungdomsgrupperna varit. År 1997 – ett av de år som här kommer att behandlas – var arbetslösheten bland ungdomar i åldern 20–24 år 16 procent, vilket kan jämföras med år 1990 då motsvarande siffra var 3 procent. Dessutom befann sig många ungdomar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det är förmodligen också så att många ungdomar som

velat börja förvärvsarbeta, i stället fortsatt studera och alltså lämnat arbetskraften. År 1990 befann sig 82 procent av 20–24 åringarna i arbetskraften (årsmedeltal), 1997 var motsvarande siffra 63 procent (SCB 1990, 1997).

Då arbetslösheten stiger i ett samhälle på ett så dramatiskt sätt som skett i Sverige finns det skäl att frukta konsekvenser av helt andra slag än tidigare (Arnell Gustafsson 1996; Åberg m fl 1997). Det är inte enbart att den högre arbetslösheten generellt sett innebär att många fler är utan arbete och att arbetslöshetstiderna blir längre. Rädslan för arbetslöshet kan också påverka de människor som har arbete och därmed påverka arbetsmiljön på ett negativt sätt (Aronsson & Göransson 1997, 1998). En annan konsekvens kan vara att åtskillnaden, segrega-

Ulla Arnell Gustafsson är fil dr i sociologi och verksam vid Arbetslivsinstitutet.

tionen, mellan dem som har respektive inte har arbete fördjupas. Man talar ibland om riskerna för utvecklingen mot ett två/tredjedelssamhälle, där två tredjedelar har en relativt fast förankring på arbetsmarknaden, men där en tredjedel endast då och då har jobb och hotas av marginalisering.

En ökad segregation kan också leda till att kontaktmönstren mellan de som har och de som inte har arbete påverkas. Det finns en risk att de arbetslösa koncentreras till vissa grupper som mest har kontakt med varandra, medan de som har arbete i stor utsträckning söker sig till varandra. En sådan process skulle i förlängningen kunna ge en utveckling av skilda värderingsmönster och kulturer kopplade till arbetet. Speciellt har här påtalats utvecklingen av sk "arbetslöshetskulturer"; de arbetslösa skulle utveckla attityder där lönearbetets roll i livet tonas ned och till och med värderas negativt. Tron på de egna möjligheterna att få en fast förankring på arbetsmarknaden skulle bli allt mindre. Att leva på bidrag skulle uppfattas som något normalt (Engbertsen 1989; Roberts m fl 1982).

Studier av koncentrationstendenser hos arbetslösa grupper finns gjorda framför allt i Storbritannien och Nederländerna, således länder där hög arbetslöshet funnits en längre tid. Framför allt har arbetslöshet i familjen studerats. Åtskilliga studier har funnit samband mellan äkta makars arbetslöshet (t ex Pahl 1988; Henkens m fl 1993; Morris 1995; Murphy 1995). Också sambandet mellan ungdomars och deras föräldrars arbetslöshet finns studerat. Så fann exempelvis Payne (1987) att arbetslösa ungdomar oftare än ungdomar i arbete har någon annan arbetslös i föräldrahushållet. Hon fann här tydliga, signifikanta skillnader: medan 35 procent av de arbetslösa 16–19 åringarna levde i ett hushåll som innehöll åtminstone en

annan person som var arbetslös, var siffran 12 procent för ungdomar i arbete. Det var dessutom så, att endast 78 procent av de arbetslösa ungdomarna levde i ett hushåll som innehöll åtminstone en arbetande person, medan siffran var 94 procent för ungdomarna i arbete. Payne fann således att det inte endast var arbetslöshet som hade samband med ungdomarnas situation utan också föräldrarnas pensionering, sjukskrivning och hemarbete. Att inte ha föräldrar som var aktiva i arbetslivet spelade tydligen en negativ roll.

Sambandet mellan ungdomars arbetslöshet och arbetslöshet eller ekonomisk inaktivitet i föräldrafamiljen kvarstod även sedan kontroller gjorts för utbildning, ålder, kön, etnicitet, regionens arbetslöshetsgrad och hushållsföreståndarens yrke och utbildning. I Sverige finns ett par studier där sambandet mellan föräldrars och barns arbetslöshet undersökts (Nordenmark 1999; Soidre 1999). Resultaten från dessa studier tyder på att det förekommer vissa koncentrationstendenser.

Förutom studier av koncentrationstendenser av arbetslösa i kärnfamiljen finns också några få studier av koncentrationstendenser mellan andra släktingar och vänner. Ett exempel är en undersökning (Morris & Irwin 1992) som genomfördes i Hartlepool i Storbritannien, en stad med hög generell arbetslöshet (18 procent 1989). Här jämfördes släkt- och vänskapsrelationer hos fyra kategorier: hushåll där mannen varit arbetslös kontinuerligt ett år (159 hushåll); hushåll där mannen är "osäkert" anställd (213 hushåll); hushåll där mannen är "säkert" anställd (320 hushåll) samt hushåll där mannen är i arbetsför ålder men utanför arbetskraften (94 hushåll). När det gällde *släktingar* konstaterades att, i de hushåll där mannen varit långtidsarbetslös, i betydligt högre grad än i de övriga fallen hade släktingar som var

arbetslösa. Speciellt stor var skillnaden mellan dessa hushåll och hushållen där mannen var "säkert" anställd. Också när det gällde *vänner* kunde en sådan tydlig skillnad konstateras: Omkring en fjärdedel av de långtidsarbetslösa hushållen uppgav att de flesta av deras vänner var arbetslösa mot 1,5 procent av de "säkert" anställda. Och 80 procent av de "säkert" anställda angav att de flesta av vännerna hade arbete mot 26 procent av de långtidsarbetslösa.

Flera förklaringar till de funna koncentrationstendenserna har diskuterats. Där emot är dessa inte särskilt väl empiriskt belagda. De *strukturella* förklaringarna är närmast självklara. Eftersom det är relativt väl belagt att arbetslösheten är ojämnt fördelad mellan olika geografiska regioner, i olika utbildnings-, socio-ekonomiska och etniska grupper samt mellan könen varierar koncentrationstendenserna inom familj och vänskapskretsar också mellan dessa olika strukturer. Flertalet av de tidigare redovisade studierna har också sökt konstanthålla strukturella faktorer. Kvalitén i de genomförda bearbetningarna varierar dock. Ofta har material använts som samlats in för andra syften än att studera koncentrationstendenser och indikatorerna på de strukturella faktorer som varit tillgängliga har inte alltid varit av god kvalitet.

En annan förklaring till koncentrationstendenser som är av stor vikt är de *personliga kontakternas* betydelse för att få arbete. Korpi (1998) har studerat detta på ett aktuellt svenskt material (longitudinella data insamlade åren 1992 och 1993). Av de arbetslösa som fick arbete var det fler som hade ett mer utvecklat socialt nätverk än de som inte fick arbete, även sedan relevanta bakgrundsvariabler konstanthållits (Korpis material omfattar drygt 600 individer i åldrarna 20 till 54 år). De informella kontaktvägarna blir

förmodligen allt viktigare ju högre arbetslösheten är i ett samhälle. I en kvalitativ studie (Allatt & Yeandle 1992) av 40 familjer med arbetslösa ungdomar – eller ungdomar i arbetsmarknadens marginal – i ett samhälle med hög arbetslöshet betonades speciellt de informella kontakternas betydelse:

Det fanns en känsla bland ungdomarna och deras föräldrar att möjligheten att få ett arbete var mer en fråga om *vem du kände än vad du kunde* (s 41, mina kursiveringar).

Jenkins m fl (1983) visar också att i en svår arbetsmarknadssituation har de personliga kontakterna stor betydelse, inte minst för en hårt ansträngd personalavdelning. De personliga rekommendationerna fungerar som en första screening för dem som skall anställa personal. Det bör dock påpekas att Allatt och Yeandle också fann att vid en lokalt *mycket hög* arbetslöshet upplevdes även de informella kontaktvägarna som stängda: "Alla är i samma situation". Situationen förbättrades inte påtagligt av vänners och släktingars kontakter.

Ytterligare en förklaring till arbetslöshetens koncentrationstendenser har att göra med utvecklingen av speciella värderingsmönster och attityder bland de arbetslösa. Dessa kan innehålla bl a en nedvärderande syn på lönearbete, en passiviserande syn på sina egna möjligheter på arbetsmarknaden och en mer tillåtande syn på bidragsberoende. Denna typ av värderingar skulle kunna tänkas sprida sig i de närmsta sociala nätverken och på så sätt påverka sökbeteendet och aktiviteten på arbetsmarknaden. Att finna empiriskt stöd för hypotesen att arbetslösa generellt har en nedvärderande syn på lönearbete är svårt. Inte heller i "koncentrerade" arbetslöshetsmiljöer finns belegg för detta. Så fann exempelvis Norden-

mark (1999) inga signifikanta skillnader mellan arbetslösa ungdomar med respektive utan arbetslösa föräldrar när det gäller synen på lönearbete. Inte heller sökaktiviteten skilde sig åt mellan grupperna. Det samma gällde jämförelsen mellan arbetslösa i hushåll med respektive utan arbetslös partner. Attitydskillnaderna var mycket små, och i de fall man fann skillnader gick de i motsatt riktning mot de hypotetiska: i parförhållanden med bägge parterna arbetslösa värderades arbetet högre än i hushåll där endast den ene var arbetslös. Inte heller Gallie m fl (1994) fann några större skillnader mellan olika grupper som skulle stödja hypotesen om minskad "work commitment" bland arbetslösa eller i hushåll med flera än en person arbetslösa. Snarare var det så, att bland arbetslösa med också maken/makan arbetslös var "work commitment" starkare än bland övriga.

Däremot tyder forskningen relativt entydigt på att arbetslöshet har samband med psykisk ohälsa och brist på självförtroende (för en översikt se Hallsten 1998). Detta kan självfallet leda till ett speciellt "värderingsklimat" som kan påverka beteendet och möjligheterna på arbetsmarknaden. De undersökningar som studerat dessa konsekvenser av arbetslösheten har i allmänhet varit individcentrerade. Några studier av exempelvis "självförtroendeklimatet" i nätverk med koncentrerade arbetslösa känner jag inte till.

Syftet med studien är i första hand att beskriva arbetslöshetens koncentrationstendenser bland unga, deras föräldrar, syskon och vänner. Strukturella förklaringar kommer härvidlag att beaktas, då de ungas utbildning, etniska bakgrund, kön, föräldrarnas socioekonomiska status samt arbetslöshetsnivån på boendeorten konstanthålls. De ungas självförtroende när det gäller möjligheterna att få en fast förankring på arbetsmarknaden

– något som kan kopplas till attityd- och värderingsförklaringar ovan – kommer att relateras till egna erfarenheter av arbetslöshet samt till arbetslöshet i det närmsta sociala nätverket.

Metod

Data

De data som analyseras i studien ingår i SCBs uppföljningsundersökning år 1997.¹ En enkät besvarades av 6 388 ungdomar som år 1993 lämnade årskurs nio. Bortfallet uppgår till 20,2 procent. Vid databearbetningen uteslöts de ungdomar som fortfarande gick kvar i gymnasieskolan, de som aldrig påbörjat samt de som avbrutit sina gymnasiestudier. Kvar i bearbetningarna blev 5 617 individer. Urvalet var stratifierat efter vilket gymnasieprogram ungdomarna fullföljt samt, i de flesta fall, efter kön. Sammanlagt omfattade det analyserade materialet 38 strata. Utöver de ordinarie frågorna som ingick i uppföljningsstudien hade också ett antal frågor specialbeställts; dessa handlade om arbetslöshet i föräldrafamiljen och i vänkretsen.

Variabler och analysstrategi

I enkäten ställdes frågor till ungdomarna om deras sysselsättning under de första åtta månaderna efter det att de lämnat gymnasieskolan. Utifrån detta uträknades antal månader ungdomarna varit öppet arbetslösa eller i någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd.² Sedan gjordes en uppdelning i två

1. SCBs uppföljningsundersökningar görs relativt regelbundet och innebär att ungdomars situation på arbetsmarknaden följs upp ett antal år (t ex fem eller sju) efter avslutad skolgång.

2. När det fortsättningsvis står om "arbetslösa ungdomar, arbetslösa vänner, syskon, föräldrar" etc avses såväl öppet arbetslösa som sysselsatta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

grupper: de som någon gång varit arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitisk åtgärd och de som inte varit det. Den förra gruppen omfattar 41 och den senare 59 procent.

Inledningsvis redovisas enkla korstabeller för de variabler som i första hand är fokus för analysen: sambanden mellan ungdomarnas egna erfarenheter av arbetslöshet/åtgärder samt faderns, moderns, syskons och vänners erfarenheter av detta. Senare i analysen redovisas hur dessa samband kontrolleras för relevanta strukturella variabler. De som här behandlas är kön, den egna utbildningsbakgrunden, etnisk tillhörighet, föräldrafamiljens socio-ekonomiska status samt arbetslöshetsnivå i den kommun man bodde i vid undersökningstillfället. Resultaten redovisas i form av sk oddskvoter: För varje variabel i analysen bestäms ett värde, en referensgrupp, som får värdet 1,0. Oddskvoterna för övriga variabelvärden eller grupper skall relateras till detta. En oddskvot som är större än 1,0 betyder att detta variabelvärde påverkar beroendevariabeln i en positiv riktning jämfört med referensgruppen. En oddskvot mindre än 1,0 betyder att detta variabelvärde påverkar beroendevariabeln i negativ riktning.

Arbetslöshet i föräldrafamiljen och bland vännerna grundar sig på ungdomarnas svar på frågan om mamma, pappa, syskon eller vänner varit öppet arbetslösa eller i någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd under de senaste året. Det är således utifrån en subjektiv bedömning som arbetslösheten skattas, vilket förmodligen innebär en underskattning (se bl a Levin 1996). Den *egna utbildningsbakgrunden* ingår i stratifieringsvariabeln och är mätt som det program eleven genomgått på gymnasieskolan. *Etnisk tillhörighet* är redovisad som en dikotom variabel: huruvida man är född i Sverige eller utomlands. Detta är självfallet en mycket

förenklad indelning; det begränsade antalet ungdomar med icke svensk bakgrund gjorde emellertid att en mer fingraderad indelning inte var möjlig att göra.

Föräldrafamiljens socio-ekonomiska status redovisas med en femgradig indelning: Ej facklärd arbetare, facklärd arbetare samt lägre tjänstemän, tjänstemän på mellannivå, högre tjänstemän samt företagare och lantbrukare (de två sistnämnda kategorierna sammanslagna). Här har SCBs officiella socio-ekonomiska indelning använts, och likaså de principer för sammanvägning av mannens och hustruns socio-ekonomiska status som här används (SCB 1995). *Arbetslöshetsnivån i den kommun* man bodde i vid undersökningstillfället är också den indelad i en femgradig kategorisering grundad på andel öppet arbetslösa/i arbetsmarknadspolitiska åtgärder i kommunen (AMS 1997). Fem kategorier redovisas: Kommuner med 0–4,99; 5,00–7,49; 7,50–9,99; 10,00–12,49 samt 12,50 procent och däröver öppet arbetslösa/i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det bör påpekas att antalet arbetslösa/i åtgärder här relaterats till befolkningen och inte till arbetskraften, varför siffrorna inte överensstämmer med den offentliga arbetslöshetsstatistiken.

Ett metodproblem är besvärande och bör speciellt påpekas. I datamaterialet finns inte uppgifter om hushållssammansättningen i ungdomarnas föräldrafamiljer. Vi vet således inte om det finns far, mor eller syskon boende i hushållet. När vi i framställningen som följer anger att ungdomarna har respektive inte har exempelvis ett arbetslöst syskon kan det sistnämnda innebära såväl att man har ett arbetande eller studerande syskon som att man inte har något syskon över huvud taget. Det är alltså närvaron av ett arbetslöst syskon som sätts i motsats till frånvaron av ett arbetslöst syskon. Det

samma gäller självfallet de övriga familjemedlemmarna. Konsekvensen för de resultat som presenteras torde vara att koncentrationstendenserna underskattas, vilket bör beaktas då resultaten tolkas.

Resultat

Arbetslöshet hos föräldrar, syskon och vänner

Inledningsvis kan vi konstatera att ungdomar generellt sett haft mycket stor kontakt med arbetslöshet. Under året 1996/97 hade nästan 88 procent antingen själva varit arbetslösa eller i åtgärder eller haft arbetslöshet/åtgärder i föräldrafamiljen eller bland bästa vännerna.

I *tabell 1* visas hur den egna arbetslösheten under de första åtta månaderna efter skolan samvarierar med arbetslöshet hos far, mor, syskon och vänner.

Som framgår av tabellen kommer de ungdomar som har arbetslöshetserfarenheter i större utsträckning från nätverk där det finns arbetslösa föräldrar, syskon och vänner än ungdomars som inte har erfarenhet av arbetslöshet under de första åtta månaderna efter avslutad gymnasieskola. 50 procent av de som har en far som varit

arbetslös har själva upplevt arbetslöshet jämfört med 40 procent av dem som inte har någon arbetslös far. Skillnaden är ungefär lika stor mellan dem som har respektive inte har en mor med arbetslöshetserfarenhet. När det gäller syskon är sambandet starkare: 54 procent av dem som har arbetslösa syskon har själva upplevt arbetslöshet jämfört med 38 procent av dem som inte har arbetslösa syskon. Sambandet är ännu starkare när det gäller vänner: 45 procent av dem som har arbetslösa vänner har själva upplevt arbetslöshet jämfört med 25 procent av dem som inte har arbetslösa vänner, således en skillnad på 20 procentenheter. Samtidigt är det värt att påpeka att det i 1990-talets Sverige är mycket vanligt att ha arbetslösa vänner över huvud taget: det är 80 procent som uppger detta. Det ovanliga är att inte ha några arbetslösa vänner – och de som hör till denna kategori avviker från ”det normala” genom att i ovanligt hög grad inte själva ha varit arbetslösa. Totalt är det 41 procent av ungdomsgruppen som varit arbetslösa under de första åtta månaderna efter skolan; av dem utan arbetslösa vänner är det endast 25 procent.

Tabell 1. Arbetslöshet under de första åtta månaderna efter gymnasieskolan samt föräldrars, syskons och vänners arbetslöshet.

	Erfarenhet av arbetslöshet under de första åtta månaderna efter gymnasieskolan				
	Ja (%)	Nej (%)	Antal svarande	Bortfall	Phi
Fadern arbetslös	50	50	531	41	0,059***
Fadern ej arbetslös	40	60	5 045		
Modern arbetslös	51	49	688	41	0,075***
Modern ej arbetslös	40	60	4 888		
Något syskon arbetslöst	54	46	1 033	41	0,101***
Inte något syskon arbetslöst	38	62	4 543		
Någon vän arbetslös	45	55	4 566	63	0,153***
Inte någon vän arbetslös	25	75	988		

*** $p < 0,001$. Phi anger sambandets styrka enligt χ^2 test och kan variera mellan -1 och +1.

Koncentrationsindex

Utifrån uppgifterna om arbetslöshet i familj och vänskrets konstruerades ett index där antalet arbetslösa i nätverket summerades. Att ha en arbetslös far fick värde 1, likaså att ha en arbetslös mor. Att ha något syskon eller någon i vänskretsen arbetslös gavs också värde 1 respektive. Indexet kunde således variera från 0 till 4. I *tabell 2* redovisas hur den egna arbetslösheten samvarierar med antalet arbetslösa i de närmsta sociala nätverket.

Som framgår av tabellen finns en stark och konsekvent samvariation mellan att själv ha upplevt arbetslöshet och att ha arbetslösa personer i nätverket. Av dem som inte har någon arbetslös i nätverket har endast 22 procent själva varit arbetslösa; av dem med fyra arbetslösa i nätverket har 75 procent själva varit arbetslösa. Sambandet är starkt signifikant.

Arbetslöshetskoncentration och strukturella förhållanden

Som tidigare påpekats är det förmodligen så att olika strukturella förhållanden har betydelse för hur sambandet mellan egen arbetslöshet och arbetslöshet i det sociala nätverket ser ut. I *tabell 3* redovisas därför detta samband då de strukturella variablerna stratum (en kombination av kön och utbildnings-

nivå), etnisk bakgrund, föräldrarnas socioekonomiska status samt boendekommunens arbetslöshetsnivå konstanthålls.

Här är det viktigt att påpeka att de strukturella variablerna i *detta sammanhang* endast används som kontrollvariabler. Detta är också skälet till att inte särredovisa kön och utbildningsnivå, utan att behålla den sammanslagna stratifieringsvariabeln i analysen. Eftersom det i materialet finns såväl ungdomar som – förutom att vara ute på arbetsmarknaden – studerar och gör sin värnplikt, är sambanden mellan de strukturella variablerna och arbetslöshetserfarenhet under de första åtta månaderna efter avslutad skola svåra att tolka på ett riktigt sätt. Det är exempelvis endast män som gör värnplikten. Under denna tid kan de inte vara arbetslösa och att tolka skillnader i arbetslöshetserfarenhet ur ett könsperspektiv är således svårt utifrån detta material. De strukturella variablerna har enbart funktionen att vara kontrollvariabler för det samband som här är i fokus: nämligen hur ungdomars egna erfarenheter av arbetslöshet hänger samman med föräldrars, syskons och vänners arbetslöshet.

Från modell 1 framgår att sambandet mellan den egna arbetslösheten och syskons och vänners arbetslöshet kvarstår med klart signifikanta värden även sedan kontroller för

Tabell 2. Egen arbetslöshet och antal arbetslösa i närmsta sociala nätverket.

Antal arbetslösa i nätverket	Erfarenhet av arbetslöshet under de första 8 månaderna efter gymnasiskolan		Antal svarande	Bortfall	Phi
	Ja	Nej			
0	22	78	772	114	0,190***
1	41	59	3 005		
2	51	49	1 451		
3	59	41	244		
4	75	25	31		

*** $p < 0.001$.

de strukturella variablerna gjorts. Liksom i tabell 1 är sambandet mellan den egna arbetslösheten och vänner arbetslöshet starkast. Däremot uppvisar sambandet med föräldrars arbetslöshet lägre signifikanser; speciellt gäller detta faderns arbetslöshet. Sambandet med moderns arbetslöshet är däremot fortfarande signifikant på nivån 0.01. Att sambandet med faderns arbetslöshet är såpass lågt kan ha att göra med det metodproblem som nämndes tidigare. Vi saknar uppgifter om hushållssammansättningen, vilket gör att vi inte vet om fadern – och inte heller modern eller syskonen – faktiskt bor i samma hushåll som den unge själv. Eftersom det är vanligare att ungdomar bor tillsammans med sina mödrar än med sina fäder kan det svaga sambandet mellan egen och faderns arbetslöshet möjligen förklaras av detta, vilket i och

för sig är intressant och kan stödja den generella hypotes som testas här: att bo i samma hushåll som andra arbetslösa kan påverka sannolikheten för att själv drabbas av arbetslöshet.

I modell 2 framgår att *antalet* arbetslösa i det sociala nätverket har klart signifikanta samband med den unges egna erfarenheter av arbetslöshet, och sambandet är konsekvent stigande: med fler arbetslösa i nätverket ökar sannolikheten för att själv vara arbetslös. Visserligen uppvisar inte oddskvoten för indexvärdet 4 lika stark signifikans som övriga indexvärden. Detta torde bero på att antalet individer med nätverk där samtliga medlemmar är arbetslösa endast är 20 stycken i samplet, vilket gör att signifikanta skillnader rent statistiskt är svåra att få fram. Oddskvoten 4,37 är dock

Tabell 3. Arbetslöshet under de första åtta månaderna efter gymnasieskolan och faderns, moderns, syskons och vänner arbetslöshet samt antal arbetslösa i nätverket. Kontrollerat för kön/utbildning, föräldrarnas socio-ekonomiska status, födelse-land samt arbetslöshet i boendekommunen. Oddskvoter samt 95% konfidensintervall.

	Modell 1	Modell 2
Fadern arbetslös (n=475)	1,21 (*) (0,99–1,48)	
Faderns inte arbetslös (n=4 739)	1,00	
Modern arbetslös (n=592)	1,31** (1,09–1,58)	
Modern inte arbetslös (n=4 622)	1,00	
Något syskon arbetslöst (n=957)	1,42** (1,23–1,65)	
Inte något syskon arbetslöst (n=4 257)	1,00	
Någon vän arbetslös (n=4 279)	1,95*** (1,66–2,30)	
Inte någon vän arbetslös (n=935)	1,00	
<i>Koncentrationsindex</i>		
0 (n=737)		1,00
1 (n=2 851)		1,96*** (1,62–2,37)
2 (n=1 352)		2,62*** (2,13–3,23)
3 (n=207)		3,55*** (2,52–5,01)
4 (n=20)		4,37** (1,62–11,8)
<i>Stratum (utbildning och kön) (38 strata^a)</i>		
Signifikanta värden redovisas nedan	***	***
Barn- och fritid, kvinnor (n=167)	2,24*** (1,41–3,58)	2,21*** (1,39–3,52)
Estetisk, kvinnor (n=162)	2,02** (1,26–3,22)	2,02** (1,38–3,23)
Estetisk, män (n=156)	1,87** (1,17–2,98)	1,84* (1,15–2,93)

Tabell 3 forts.

	Modell 1	Modell 2
Livsmedel, kvinnor (n=119)	1,90* (1,14–3,16)	1,88* (1,13–3,13)
Media, män (n=146)	2,08** (1,28–3,37)	2,03** (1,25–3,29)
Naturbruk, kvinnor (n=162)	4,54*** (2,74–7,52)	4,48*** (2,71–7,42)
NV, naturvetenskapl, kvinnor (n=147)	0,53* (0,31–0,90)	0,51* (0,30–0,88)
NV, teknisk, kvinnor (n=133)	0,55* (0,32–0,95)	0,56* (0,32–0,95)
SP, ekonomisk, män (n=162)	0,50** (0,30–0,84)	0,49** (0,29–0,82)
SP, humanistisk, kvinnor (n=149)	1,78* (1,10–2,87)	1,77* (1,10–2,85)
Specialutformade, kv (n=119)	2,20** (1,32–3,68)	2,20** (1,32–3,68)
Individuella, kvinnor (n=20)	2,98* (1,03–8,58)	3,02* (1,05–8,71)
<i>Föräldrarnas socio-ekonomiska status</i>		
Ej facklärd arbetare (n=791)	1,76*** (1,40–2,28)	1,75*** (1,39–2,20)
Facklärd arb, lägre tjänstemän (n=1 630)	1,51*** (1,23–1,85)	1,50*** (1,22–1,84)
Tjänstemän på mellannivå (n=1 222)	1,19 (0,96–1,48)	1,20 (0,97–1,49)
Högre tjänstemän (n=992)	0,97 (0,77–1,21)	0,98 (0,78–1,23)
Egna företagare och lantbrukare (n=579)	1,00	1,00
<i>Födelseland</i>		
Sverige (n=5 021)	sign på 10 % nivån 1,00	sign på 10 % nivån 1,00
Utanför Sverige (n=193)	1,32 (0,97–1,78)	1,29 (0,95–1,76)
<i>Arbetslöshet i kommunen</i>		
– 4,99% (n=193)	1,00	1,00
5–7,49% (n=1 511)	1,45* (1,04–2,03)	1,46* (1,05–2,05)
7,5–9,99% (n=1 576)	1,67** (1,20–2,34)	1,66** (1,19–2,31)
10,0–12,49% (n=1 582)	1,86*** (1,34–2,60)	1,85*** (1,33–2,59)
12,5–% (n=352)	1,96*** (1,33–2,88)	1,93** (1,31–2,84)
<i>Nagelkerke R²</i>	0,094	0,093

* = p < 0,05; ** = p < 0,01; *** = p < 0,001. Beroende på internbortfall kan bastalen variera något mellan de olika modellerna. Nagelkerke (R²) anger hur stor del av variationen i beroendevariabeln som förklaras av de olika modellerna.

a. De i studien ingående strata är: Barn- och fritidsprogrammet, kvinnor (n=167; N=4 260); Barn- och fritidsprogrammet, män (n=157; N=1 062); Byggprogrammet (n=187; N=2 074); Elprogrammet (n=179; N=3653); Energiprogrammet (n=152; N=677); Estetiska programmet, kvinnor (n=162; N=1712); Estetiska programmet, män (n=156; N=801); Fordonsprogrammet (n=125; N=2 709); Handels- och administration, kvinnor (n=197; N=2 533); Handels- och administration, män (n=179; N=2 034); Hantverksprogrammet (n=152; N=602); Hotell- och restaurang, kvinnor (n=168; N=1 473); Hotell- och restaurang, män (n=170; N=979); Industriprogrammet (n=183; N=1 828); Livsmedelsprogrammet, kvinnor (n=119; N=194); Livsmedelsprogrammet, män (n=127; N=235); Mediaprogrammet, kvinnor (n=142; N=893); Mediaprogrammet, män (n=146; N=540); Naturbruksprogrammet, kvinnor (n=162; N=745); Naturbruksprogrammet, män (n=157; N=827); NV, naturvetenskaplig gren, kvinnor (n=147; N=3 563); NV, naturvetenskaplig gren, män (n=168; N=3 644); NV, teknisk gren, kvinnor (n=133; N=595); NV, teknisk gren, män (n=159; N=4 252); Vårdprogrammet, kvinnor (n=175; N=3 397); Vårdprogrammet, män (n=138; N=445); SP, ekonomisk gren, kvinnor (n=159; N=3 445); SP, ekonomisk gren, män (n=162; N=3 529); SP, humanistisk gren, kvinnor (n=149; N=2 067); SP, humanistisk gren, män (n=104; N=175); SP, samhällsvetenskaplig gren, kvinnor (n=155; N=7 388); SP, samhällsvetenskaplig gren, män (n=172; N=4 108); Specialutformade program, kvinnor (n=119; N=341); Specialutformade program, män (n=116; N=263); Individuella program, kvinnor (n=20; N=28); Individuella program, män (n=28; N=46); Linjer, kvinnor (n=158; N=3 239) samt Linjer, män (n=168; N=4 133).

hög, och ingår väl i den konsekventa trend som uppvisas.

Uppfattning om de egna möjligheterna på arbetsmarknaden

Vi har hittills visat att det är vanligare att ungdomar som kommer från miljöer där det finns många arbetslösa i familj och vänskrets själva är arbetslösa än ungdomar som kommer från miljöer där det inte finns så många arbetslösa. Vi diskuterade också inledningsvis några tänkbara förklaringar till detta. Det empiriska materialet ger oss dock inte möjligheter att testa dessa på något mer ingående sätt. Jag skall dock här redovisa svarsfördelningen på en fråga som ingick i enkäten (*tabell 4*), och som kan kopplas till resonemanget om utvecklingen av speciella attityder och värderingar i miljöer med

många arbetslösa. Frågan hade följande formulering: Hur bedömer du dina möjligheter att ha ett stadigvarande arbete inom fyra-fem år? Svartalternativen var: mycket stora, ganska stora, ganska små och mycket små.

Som framgår finns statistiskt signifikanta samband mellan egna erfarenheter av arbetslöshet, av arbetslöshet i det sociala nätverket och den unges tro på sina egna möjligheter på arbetsmarknaden. Framför allt har självfallet erfarenheten av att själv ha varit arbetslös betydelse. Fyrtiotvå procent av dem som själva har arbetslösheterfarenheter bedömer att möjligheterna att ha ett stadigvarande arbete inom 4-5 år som små. Också sambandet med syskons arbetslösheterfarenhet är klart signifikant. Däremot är det inte så stora skillnader i bedömningen av sina egna möjligheter på arbetsmarknaden mellan dem

Tabell 4. Bedömning att de egna möjligheterna att ha ett stadigvarande arbete om 4-5 år som små, faderns, moderns, syskons och vänners arbetslöshet samt antal arbetslösa i nätverket.

	Andel ungdomar som tror att de har små möjligheter att ha en fast förankring på arbetsmarknaden om 4-5 år (%)	Antal svarande (bortfall)	Phi
Själv erfarenhet av arbetslöshet	42	2 419 (125)	0,168***
Själv ej erfarenhet av arbetslöshet	26	3 073	
Fadern arbetslös	37	530 (85)	0,051***
Fadern ej arbetslös	32	5 002	
Modern arbetslös	37	683 (85)	0,036**
Modern ej arbetslös	32	4 849	
Något syskon arbetslöst	42	1 025 (85)	0,077***
Inte något syskon arbetslöst	31	4 507	
Någon vän arbetslös	34	4 537 (101)	0,054***
Inte någon vän arbetslös	28	979	
Antal arbetslösa i nätverket			0,103***
0	27	766 (152)	
1	31	2 983	
2	39	1 442	
3	42	243	
4	48	31	
Totalt	33	5 532 (85)	

*** $p < 0,001$.

som har respektive inte har föräldrar med arbetslösheterfarenhet. Hur orsakssambandet ser ut i detta fall kan vi inte utifrån resultaten i denna undersökning uttala oss om. Det är väl relativt naturligt att tänka sig att erfarenhet av arbetslöshet skulle påverka attityder och självförtroende. Men naturligtvis kan också motsatt kausala riktning tänkas. Ju mindre tillit till de egna framtidsutsikterna desto större är risken att den unge faktiskt blir arbetslös. Däremot är den kausala riktningen klarare när det gäller sambandet mellan arbetslöshet i föräldrafamiljen och den unges attityder: här torde det vara så att föräldrars och syskons arbetslöshet kan påverka den unges attityder, medan den motsatta kausala riktningen tycks mer osannolik.

Även attityder och värderingar kan självfallet påverkas av strukturella förhållanden som egen utbildning, kön, föräldrars socioekonomiska ställning, etnisk bakgrund samt arbetslöshetsnivå på den ort man bor. I *tabell 5* redovisas därför resultatet av en regressions-

analys, där sambandet mellan bedömningen av sina möjligheter på arbetsmarknaden om 4–5 år och den egna arbetslösheterfarenheten samt arbetslöshet i familj och bland vänner beräknas.

I stort sett stöder resultaten från den logistiska regressionen de resultat som framkom vid de enkla korstabellerna. Erfarenheten av att själv ha varit arbetslös har starkt samband med hur man bedömer sina framtida möjligheter på arbetsmarknaden. Sambandet med syskons arbetslöshet är också signifikant medan däremot faderns, moderns och vänners arbetslöshet tycks ha mindre betydelse. De strukturella förhållandena tycks inte påverka attityderna i så stor utsträckning, med ett undantag: stratifieringsvariabeln utvisar ett starkt signifikant samband med hur man bedömer sin framtida position på arbetsmarknaden. Vilken utbildning man gått och vilket kön man har, har således stor betydelse för hur man ser på sin framtid på arbetsmarknaden.

Tabell 5. Bedömning att de egna möjligheterna att ha ett stadigvarande arbete om 4–5 år som små, faderns, moderns, syskons och vänners arbetslöshet samt antal arbetslösa i nätverket. Kontrollerat för kön/utbildning, föräldrarnas socio-ekonomiska status, födelseland samt arbetslöshetsnivå i boendekommunen. Oddsquoter samt 95% konfidensintervall (**tabell 5 fortsätter nästa sida**).

	Modell 1	Modell 2
Själv arbetslös (n=2 234)	1,81*** (1,60–2,06)	1,84*** (1,62–2,09)
Själv inte arbetslös (n=2 908)	1,00	1,00
Fadern arbetslös (n=469)	1,12* (1,01–1,24)	
Fadern inte arbetslös (n=4 673)	1,00	
Modern arbetslös (n=583)	1,17 (0,97–1,42)	
Modern inte arbetslös (n=4 559)	1,00	
Något syskon arbetslöst (n=944)	1,11*** (1,05–1,17)	
Inte något syskon arbetslöst (n=4 198)	1,00	
Någon vän arbetslös (n=4 221)	1,10 (0,93–1,31)	
Inte någon vän arbetslös (n=921)	1,00	
<i>Koncentrationsindex</i>		
0 (n=726)		1,00
1 (n=2 813)		1,09 (0,89–1,33)
2 (n=1 333)		1,43** (1,15–1,78)
3 (n=204)		1,79*** (1,27–2,53)
4 (n=20)		1,24 (0,47–3,27)

Tabell 5 forts.

	Modell 1	Modell 2
<i>Stratum (utbildning och kön) (38 strata)</i>	***	***
Signifikanta värden redovisas nedan		
Barn- och fritid, kvinnor (n=167)	2,22** (1,37–3,59)	2,25*** (1,39–3,64)
Estetisk, kvinnor (n=162)	1,64* (1,01–2,67)	1,66* (1,02–2,71)
Estetisk, män (n=156)	2,07** (1,27–3,37)	2,05** (1,26–3,33)
Fordonsprogrammet (n=125)	0,54* (0,30–0,97)	
Hantverksprogrammet (n=152)	0,50* (0,28–0,87)	0,50* (0,28–0,87)
Hotell- och restaurang, kvinnor (n=168)	0,46** (0,27–0,79)	0,46** (0,26–0,78)
Livsmedel, män (n=127)	0,47* (0,26–0,84)	0,42* (0,23–0,77)
NV, teknisk, kvinnor (n=133)	0,44** (0,24–0,82)	0,42** (0,22–0,80)
SP, humanistisk män (n=104)	2,75*** (1,59–4,75)	2,86*** (1,65–4,95)
Linje, kvinnor (n=158)	1,74* (1,06–2,85)	1,79* (1,09–2,94)
<i>Föräldrarnas socio-ekonomiska status</i>	ej sign	ej sign
Ej facklärd arbetare (n=776)	1,19 (0,93–1,53)	1,20 (0,94–1,54)
Facklärd arbetare och lägre tjänstemän (n=1 615)	1,12 (0,91–1,41)	1,13 (0,90–1,41)
Tjänstemän på mellannivå (n=1 202)	0,92 (0,73–1,16)	0,93 (0,73–1,17)
Högre tjänstemän (n=980)	1,00 (0,78–1,28)	1,00 (0,79–1,28)
Egna företagare och lantbrukare (n=569)	1,00	1,00
<i>Födelseland</i>	ej sign	ej sign
Sverige (n=4 953)	1,00	1,00
Utomlands (n=189)	1,15 (0,84–1,59)	1,15 (0,83–1,58)
<i>Arbetslöshet i kommunen</i>		
– 4,99% (n=187)	1,00	1,00
5–7,49% (n=1 493)	1,10 (0,76–1,60)	1,10 (0,76–1,60)
7,5–9,99% (n=1 555)	1,55* (1,07–2,25)	1,57* (1,08–2,27)
10,0–12,49% (n=1 564)	1,78** (1,23–2,57)	1,79** (1,23–2,59)
12,5–% (n=343)	1,75** (1,14–2,67)	1,74* (1,14–2,67)
Nagelkerke R ²	0,077	0,079

* p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001. Nagelkerke (R²) anger hur stor del av variationen i beroendevariabeln som förklaras av de olika modellerna.

Följande kategorier bedömer att utsikterna att de har ett stadigvarande arbete om 4–5 år som *lägre* än referenskategori, (som utgörs av pojkar som genomgått gymnasieskolan enligt den gamla linjeorganisationen): Flickorna på barn- och fritidsprogrammet, såväl pojkar som flickor på det estetiska programmet, pojkarna på samhällsprogrammet (humanistisk gren) samt kvinnorna som genomgått gymnasiet enligt den gamla linjeorganisationen.

Följande kategorier bedömer utsikterna *bättre* än referenskategori: de som genom-

gått hantverksprogrammet (ej könsuppdelat), flickorna på hotell- och restaurangprogrammet, pojkarna på livsmedelsprogrammet, samt flickorna på det naturvetenskapliga programmet, teknisk gren. Det bör också påpekas att andelen arbetslösa på bostadsorten hade viss betydelse för hur man bedömde sina möjligheter på arbetsmarknaden. Det klart starkaste sambandet med den studerade attitydvariabeln var dock den egna erfarenheten av arbetslöshet. Tidig erfarenhet av arbetslöshet har således samband med hur de egna utsikterna på arbetsmarknaden bedöms,

vilket i sin tur förmodligen kan påverka sökbeteende och uppträdande i exempelvis en intervjusituation.

Slutsatser och diskussion

I Sverige finns mycket få studier av arbetslöshetens koncentrationstendenser. Detta beror förmodligen delvis på att arbetslösheten i Sverige – i ett internationellt perspektiv – varit så låg att det inte funnits anledning att förvänta sig några sådana tendenser. En annan anledning är förmodligen att det ställer stora krav på data för att man på ett tillförlitligt sätt skall kunna studera koncentrationstendenser. Dels måste man ha tillgång till ett omfattande material som innehåller såväl arbetande som arbetslösa individer i tillräckligt stort antal. Dels bör datamaterialet innehålla strukturella bakgrundsvariabler av god kvalitet.

I den studie som här redovisats uppfylls dessa krav till en del, men inte helt och hållet. Datamaterialet är visserligen stort, men det innehåller en del brister. En sådan är att vi inte haft uppgifter om hushållssammansättningen i ungdomarnas föräldrafamilj. När det gäller de strukturella bakgrundsvariablernas kvalitet är den relativt god (speciellt vad gäller ungdomarnas utbildningsbakgrund), med ett undantag. Det gäller variabeln ”etnicitet”, som har mätts efter individens födelseland. Antalet utlandsfödda är mycket få i materialet, vilket gör att någon uppdelning i olika etniska kategorier inte kunnat göras. Som framgår av en mängd olika studier (se exempelvis Schröder & Vilhelmsson 1998) är invandrarnas situation på den svenska arbetsmarknaden mycket olika för invandrare från olika delar av världen. I den här studien hade ett mått på etnicitet som tar sin utgångspunkt i föräldrarnas invandrarstatus förmodligen varit

betydligt bättre att använda. En viss reservation för de koncentrationstendenser som visats bör således göras: de skulle förmodligen bli något svagare om ett bättre mått på etnicitet använts.

Resultaten från studien visar att det finns belägg för att ungdomar med erfarenhet av arbetslöshet under de åtta första månaderna efter avslutad gymnasieskola i större utsträckning kommer från sociala nätverk där det finns arbetslösa föräldrar, syskon och vänner än ungdomar som inte har erfarenhet av arbetslöshet. Detta kvarstår även då kontroller gjorts för kön, utbildning, etnisk bakgrund, föräldrarnas socio-ekonomiska status samt lokal arbetslöshetsnivå. Sambandet med föräldrarnas arbetslöshet är inte särskilt starkt, medan däremot sambandet med syskons och vänners arbetslöshet är starkare. Detta kan ha att göra med att en lokal arbetsmarknads specifika drag drabbar ungdomar på ett likartat sätt. Också andra förklaringar finns: när det gäller vännerna kan det vara så att unga arbetslösa – exempelvis på grund av att de utvecklar en speciell dygnsrytm – väljer sina vänner bland andra arbetslösa. Det kan också vara så att unga påverkar varandras värderingar som i sin tur påverkar beteendet på arbetsmarknaden.

Studien visar också att *antalet* arbetslösa i det närmaste sociala nätverket har samband med risken att själv ha upplevt arbetslöshet under den första tiden efter gymnasieskolan. Att till exempel ha tre av de fyra kategorierna far, mor, syskon eller vänner arbetslösa innebär mer än tre gånger så stor risk att själv ha upplevt arbetslöshet än då ingen i det sociala nätverket är arbetslös. Sambandet mellan antal arbetslösa i nätverket och egen erfarenhet av arbetslöshet är konsekvent och positivt.

Studien visar vidare på ett samband mellan erfarenheter av arbetslöshet och synen

på sina egna möjligheter på den framtida arbetsmarknaden. Av dem som själva upplevt arbetslöshet ansåg 42 procent att de hade små möjligheter att ha en fast förankring på arbetsmarknaden om 4–5 år jämfört med 26 procent av dem som själva inte varit arbetslösa. Även efter kontroll för de ovan nämnda strukturella variablerna kvarstod en starkt signifikant skillnad mellan de bägge grupperna. Studien ger emellertid inte särskilt konsekvent stöd för hypotesen att arbetslöshet i *nätverket* skulle ha betydelse för de ungas syn på sina framtida möjligheter på arbetsmarknaden, även om de relativt svaga samband som uppvisas går i förväntad riktning: De som har arbetslösa föräldrar, syskon och vänner har i viss mån en mer negativ syn på sina egna möjligheter på en framtida arbetsmarknad.

De ungdomar som ingår i studien har varit på arbetsmarknaden en kort tid och vissa av dem har förmodligen inte alls sökt arbete mer aktivt. Den första tiden efter avslutad gymnasieskola är oftast en mycket rörlig tid (Arnell Gustafsson & Skjöld 1990), där kortare arbets- och arbetslöshetsperioder blandas med studier, militärtjänst, resor m m. Att vi trots detta kan konstatera vissa koncentrationer av arbetslöshet är värt att uppmärksamma. Förmodligen skulle de tendenser som visats vara starkare om vi följt ungdomarna en längre tid. Det finns forskning som tyder på att individer som tidigt drabbas av arbetslöshet återkommer i arbetslöshet (Rosdahl 1997). De resultat i vår studie som visar att självförtroendet, såsom det uttrycks i uppfattningen att ha en fast förankring på arbetsmarknaden om 4–5 år, är starkt kopplat till erfarenheter av arbetslöshet kan tolkas i detta sammanhang. De som tidigt drabbas av arbetslöshet kommer oftare från familjer där arbetslöshet finns, de har oftare en vänkrets med arbetslösa,

och de bedömer sina framtida möjligheter på arbetsmarknaden som sämre än andra. Detta är en process som startar tidigt. Redan åtta månader efter avslutad gymnasieskola syns tendenserna.

Referenser

- Allatt P & Yeandle S (1992) *Youth Employment and the Family*. Routledge, London.
- AMS (1997) "Arbetslösa i relation till befolkningen 16–64 år. Oktober 1997" AMS, Statistik-tjänster, Stockholm.
- Arnell Gustafsson U (1996) "När arbetslösheten stiger. Om sociala konsekvenser och forskningsbehov" *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, årg 2, nr 2, s 99–115.
- Arnell Gustafsson U & Skjöld C (1990) *Ungdomars inträde i arbetslivet 1973–85*. Statistiska Centralbyrån, Stockholm.
- Aronsson G & Göransson S (1997) "Fasta anställningen men inte det önskade jobbet" *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, årg 3, nr 3, s 193–207.
- Aronsson G & Göransson S (1998) *Tillfälligt anställda och arbetsmiljödialogen*. Arbete och Hälsa 1998:3, Arbetslivsinstitutet, Solna.
- Carle J & Julkunen I (1997) *Arbetslöshetens villkor – om ungdomar, arbetslöshet och marginalisering i 90-talets Norden*. Nord 1997:19, Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn.
- Engbertsen G (1989) "Cultures of Long-term Unemployment in the New West" *The Netherlands' Journal of Social Sciences*, 25, s 75–95.
- Gallie D, Marsh C & Vogler C (1994) *Social Change and the Experience of Unemployment*. Oxford University Press, Oxford.
- Hallsten L (1998) *Psyiskt välbefinnande och arbetslöshet. Om hälsorelaterad selektion till arbete*. Arbete och Hälsa 1998:7, Arbetslivsinstitutet, Solna.
- Henkens K, Kraaykramp G & Siegers J (1993) "Married Couples and Their Labour Market Status. A Study of the Relationship between the Labour Market Status of Partners" *European Sociological Review*, Nr 9, s 67–78.
- Jenkins R, Bryman A, Ford J & Keil T (1983) "Information in the Labour Market: The Impact of Recession" *Sociology* 17, s 260–267.
- Korpi T (1998) *The Unemployment Process: Studies in Search, Selection and Social Mobility in the*

- Labour Market. Department of Sociology, Stockholm University.
- Levin H (1996) "Vår bild av arbetslösheten. En jämförelse av uppgifter i intervjudata och AMS registerdata" *Arbetsmarknad & Arbetsliv* årg 2, nr 2, s 115–123.
- Morris L (1995) *Social Divisions. Economic Decline and Social Structural Change*. UCL Press Limited, London.
- Morris L & Irwin S (1992) "Unemployment and Informal Support: Dependancy, Exclusion, or Participation?" *Work, Employment and Society*, vol 6, nr 2, s 185–207.
- Murphy A (1995) "Female labour force Participation and Unemployment in Northern Ireland: Religion and Family Effects" *The Economic and Social Review*, nr 27, s 67–84.
- Nordenmark M (1999) "The Concentration of Unemployment within Families and Social Networks" *European Sociological Review* 1999:1.
- Pahl R E (1988) "Some Remarks on Informal Work, Social Polarization and the Social Structure" *International Journal of Urban and Regional Research* 13, 709–20.
- Payne J (1987) "Does Employment Run in Families? Some Findings from the General Household Survey" *Sociology*, vol 21, nr 2, s 199–214.
- Roberts K, Noble M & Dugan J (1982) "Youth and Unemployment: An Old Problem of a New Life Style?" *Leisure Studies*, 1, s 171–182.
- Rosdahl A (1997) "Arbetsmarknads erfaring og marginalisering" i Carle J & Julkunen I (red) *Arbetslöshetens villkor – om ungdom, arbetslöshet och marginalisering i 1990-talets Norden*. Nord 1997:19, Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn.
- SCB (1995) *Occupations in Population and Housing Census (FoB 85) According to Nordic Standard Occupational Classification (NYK) and Swedish Socio-Economic Classification (SEI)*. Statistics Sweden, Örebro.
- SCB (1997) *Arbetskraftsundersökningarna. Årsmedeltal 1990 och 1997*.
- Schröder L & Vilhelmsson R (1998) "'Sverigespecifikt' humankapital och ungdomars etablering på arbetsmarknaden" *Ekonomisk Debatt*, 8/1998, s 595–601.
- Soidre T (1999) "Arbetslöshet och generation – unga kvinnor och män och deras föräldrar" *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, årg 5, nr 2, s 127–144.
- Åberg R m fl (1997) "Arbetslöshet i goda och dåliga tider" Working Paper No 7, Sociologiska institutionen, Umeå universitet.